

УДК 378:7.067:37.02

Ольга Лобова

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-7028-043X

Вероніка Ботузова

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0009-0006-9329-4475

DOI 10.24139/2312-5993/2024.03/087-096

ХУДОЖНЬО-ТВОРЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ І ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розкрито сутність художньо-творчої компетентності як педагогічної категорії та педагогічні умови її формування в дітей старшого дошкільного віку (на прикладі образотворчої діяльності).

Художньо-творчу компетентність дитини старшого дошкільного віку визначено як набуту особистісну якість, що виявляється в здатності дитини практично і творчо реалізовувати свій художній потенціал на основі здобутих у процесі мистецької освіти знань, умінь, навичок і досвіду художньої діяльності. Виділено мотиваційний, репродуктивний і продуктивний компоненти художньо-творчої компетентності дитини старшого дошкільного віку.

Педагогічні умови формування художньо-творчої компетентності дітей старшого дошкільного віку в образотворчій діяльності трактовано як комплекс спеціально створених обставин, які позитивно впливатимуть на формування зазначеної якості дітей у процесі їх занять образотворчим мистецтвом.

Виокремлено такі педагогічні умови: 1) розвиток у дітей позитивних мотивів і застосування різноманітних стимулів образотворчої діяльності; 2) формування відповідного віку комплексу знань, умінь і навичок в традиційних і нетрадиційних видах образотворчої діяльності; 3) активізація творчої діяльності дітей в різних видах образотворчого мистецтва. Першу умову спрямовано на формування мотиваційного, другу – репродуктивного, третю – продуктивного компоненту художньо-творчої компетентності.

Ключові слова: мистецька освіта, художньо-творча компетентність особистості, структура, педагогічні умови формування, мистецька підготовка педагогів, діти старшого дошкільного віку, заклади дошкільної освіти.

Постановка проблеми. Ознакою сучасного освітнього середовища є широке використання компетентнісного підходу. За Базовим компонентом дошкільної освіти, кожна компетентність є результатом щільного взаємозв'язку між напрямками та змістом дошкільної освіти, її провідними цінностями та процесами формування в дитини досвіду різних видів діяльності.

Ключовими для дитини визначено низку компетентностей, формування яких розпочинається в закладі дошкільної освіти і триває протягом усього життя. Провідною категорією нашої статті є художньо-творча компетентність, важливість якої зумовлюється непересічним

значенням художньої діяльності для різнобічного виховання та гармонійного розвитку дитини.

Аналіз актуальних досліджень. У вітчизняних наукових дослідженнях питання компетентнісного підходу розкрито у працях І. Беха, Н. Бібік, Н. Гавриш, С. Гончаренка, І. Дичківської, М. Євтуха, І. Зязюна, В. Кременя, О. Савченко, С. Сисоевої, Л. Хоружої та ін. Дефініція художньо-творчої компетентності наразі не набула детального наукового розроблення та пов'язується з поняттями художньої творчості, художньої діяльності тощо (А. Івершинь, Л. Лемешко, М. Пічкур, І. Ревенко, О. Семенова, Г. Сотська, М. Явоненко, С. Яланська та ін.). У контексті державних стандартів дошкільної та початкової освіти, художньо-творча компетентність може розглядатись у межах ключових культурної та мистецько-творчої компетентностей.

Набувають актуальності дослідження художньо-творчої компетентності особистості стосовно різних видів мистецтва. Так, окремі аспекти формування зазначеної якості в процесі образотворчої діяльності досліджували Т. Висікайло, О. Возова, Н. Гайдак, К. Демчик, М. Демчук, О. Дронова, О. Іваненко, О. Іваницька, Н. Скрипка та ін.

Водночас, змушені констатувати недостатню педагогічну розробленість категорії художньо-творчої компетентності та її становлення щодо вихованців закладів дошкільної освіти, зокрема в образотворчій діяльності.

Мета статті – розкрити сутність художньо-творчої компетентності як педагогічної категорії та педагогічні умови її формування в дітей старшого дошкільного віку (на прикладі образотворчої діяльності).

Виклад основного матеріалу. У вітчизняних джерелах *компетентність* визначена як набута у процесі освіти й виховання особистісна характеристика, як інтегрований результат, що полягає в зміщенні акцентів з накопичення знань, умінь і навичок на формування спроможності практично застосовувати їх у певній сфері (Бібік, 2008, с. 408). У Базовому компоненті дошкільної освіти компетентність постає особистісним надбанням дитини, що виникає в результаті дошкільної освіти й відображає цілісну систему фізичного, духовного, психічного й соціального розвитку особистості (Базовий компонент, 2021).

Провідною категорією нашого дослідження є художньо-творча компетентність, яка може розглядатись у контексті ключових

культурної та мистецько-творчої компетентностей. Тож висвітливо зазначені поняття.

Ключова *культурна компетентність* розглядається як інтегроване особистісне «утворення, що поєднує знання, погляди, цінності, уміння та навички у сфері національної та світової культури, спроможність сприймати, на доступному рівні аналізувати й оцінювати культурні феномени, практично застосовувати набутий досвід культурної діяльності у житті» (Лобова, 2020).

За стандартом дошкільної освіти, *мистецько-творча компетентність* розглядається як «здатність дитини практично реалізовувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів до видів мистецтва, елементарно застосувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності». Результатами набуття вказаної компетентності визначені: елементарна обізнаність вихованців у специфіці різних видів мистецтва; ціннісне ставлення дитини до мистецтва і мистецької діяльності; прагнення сприймати мистецтво тощо (Освітній напрям..., 2021).

Дефініція *художньо-творчої компетентності* наразі не набула детального й остаточного наукового розроблення та розглядається переважно в контексті професійної діяльності педагога, художника, майстра в галузі декоративно-прикладного мистецтва тощо. Так, М. Пічкур трактує художньо-творчу компетентність митця як універсальну характеристику особистості, що передбачає дотримання та грамотне використання законів, засобів і прийомів гармонізації твору (Пічкур, 2012, с. 86).

О. Семенова пов'язує художньо-творчу компетентність з діяльністю вчителя образотворчого мистецтва. На її думку, ця якість педагога «полягає в його здатності генерувати оригінальні ідеї творів різних видів образотворчого мистецтва та втілювати їх у матеріалі відповідними засобами композиції» (Семенова).

У дослідженнях А. Івершинь художньо-творча компетентність визначена як важливий складник «в ієрархії професіоналізму майбутніх вихователів» закладів дошкільної освіти. Авторка трактує художньо-творчу компетентність майбутніх вихователів як комплексну характеристику особистості, що «забезпечує високу результативність освітнього процесу з передачі художньо-творчого досвіду вихованцям» та виділяє в її складі низку компонентів: емоційно-мотиваційній; когнітивний; змістовий; ціннісний; діяльнісно-творчий (Івершинь, 2019, с. 80-81).

У нашому дослідженні категорія *художньо-творчої компетентності дитини дошкільного віку* трактована як *набута особистісна якість, що виявляється в здатності дитини практично і творчо реалізовувати свій художній потенціал на основі здобутих у процесі мистецької освіти знань, умінь, навичок і досвіду художньої (музичної, образотворчої, театралізованої, хореографічної, декоративної тощо) діяльності.*

У чинних документах вказано, що мистецько-творча компетентність передбачає: сформованість елементарної обізнаності щодо специфіки певних видів мистецтва; сформованого ціннісного ставлення вихованця до мистецтва та мистецької діяльності; розвиненого прагнення сприймати, споглядати й розуміти мистецтво тощо (Освітній напрям..., 2021).

На основі цих складників ми виділили *три компоненти художньо-творчої компетентності дитини старшого дошкільного віку:*

1) мотиваційний, що охоплює різноманітні аспекти мотивування, дитячого інтересу та захоплення мистецькою діяльністю, отримання емоційної насолоди від власної художньої творчості;

2) репродуктивний, що включає відповідний віку та вимогам чинних програм розвитку дитини обсяг знань, умінь і навичок у різних видах мистецтва й художньої діяльності;

3) продуктивний, що передбачає творчу реалізацію здобутих знань, умінь і навичок, а також набутого досвіду й художнього потенціалу дитини в різноманітній мистецькій діяльності.

Зважаючи на недостатню розробленість теоретичних і методичних аспектів становлення художньо-творчої компетентності дітей старшого дошкільного віку в образотворчій діяльності, ми визначили **педагогічні умови** її формування в сучасних закладах дошкільної освіти. Зазначені педагогічні умови ми трактуємо як *комплекс спеціально створених обставин, які позитивно впливатимуть на формування зазначеної якості дітей у процесі їх занять образотворчим мистецтвом (у закладах дошкільної освіти).*

На основі проаналізованих джерел, а також досвіду роботи з дітьми старшого дошкільного віку, ми виокремили такі **педагогічні умови** формування їх художньо-творчої компетентності в образотворчій діяльності: розвиток у дітей позитивних мотивів і застосування різноманітних стимулів образотворчій діяльності; формування відповідного віку комплексу знань, умінь і навичок в традиційних і

нетрадиційних видах образотворчої діяльності; активізація творчої діяльності дітей в різних видах образотворчого мистецтва.

Перша педагогічна умова спрямована, насамперед, на формування мотиваційного компоненту художньо-творчої компетентності дітей, що охоплює, як було зазначено вище, різноманітні аспекти мотивування, дитячого інтересу та захоплення образотворчою діяльністю, отримання емоційної насолоди від власної художньої творчості в галузі образотворчого мистецтва.

Реалізація умови передбачає пильну увагу педагогів до регулярного застосування різноманітних методів і прийомів як внутрішньої (позитивні емоції, інтерес, зацікавленість), так і зовнішньої (схвалення, позитивна оцінка та інші види заохочення) мотивації образотворчої діяльності.

На наш погляд, для розвитку в дітей позитивних мотивів художньої діяльності педагоги мають: створювати в закладі дошкільної освіти естетично привабливу для дитини обстановку (приємні кольорові поєднання в інтер'єрі, оформлення стін репродукціями картин, дитячими роботами тощо); забезпечувати наявність потрібного обладнання та різноманітних матеріалів для художньої творчості з малювання, ліплення, аплікації та конструювання; проводити різноманітні заходи образотворчого спрямування (бесіди щодо творчості художників, свята й розваги, виставки та конкурси дитячих робіт тощо); використовувати в процесі образотворчої діяльності дітей інтеграцію мистецтв, зокрема музичні, літературні та інші твори відповідної або спорідненої тематики; всіляко заохочувати та підтримувати різні види образотворчої діяльності дітей.

Друга педагогічна умова спрямована на формування в дитини репродуктивного компоненту її художньо-творчої компетентності. Для успішного формування знань, умінь і навичок образотворчої діяльності, насамперед, звернемо увагу на доцільну організацію занять з образотворчої діяльності, з дотриманням правил безпеки роботи з обладнанням та певними художніми матеріалами, які мають бути безпечними та нетоксичними.

Як зазначає Л. Калуська, заняття з образотворчої діяльності на перших етапах доцільно проводити індивідуально, потім парами, а згодом – по підгрупах по 5-6 дітей. Міні-заняття тривалістю від 10 до 15 хвилин доцільно проводити з невеликими групами вихованців (до 4-5 дітей), але важливо, що кожна дитина мала можливість

завершити свою роботу. Різноманітні колективні комплексні та підсумкові заняття можуть тривати 30-60 хвилин, залежно від бажань кожної дитини. Під час колективних і групових занять ефективним засобом є використання музичних і літературних творів відповідної тематики (Калуська, 2023).

Сучасні методисти наголошують, що знанневий компонент формується на основі самовираження емоцій, станів, відчуттів і переживань дитини, які вона відтворює в художньому образі. У старшому дошкільному віці вихованці закладу дошкільної освіти вже мають певний досвід усіх видів образотворчої діяльності. Тож це час для її поступового ускладнення й урізноманітнення.

Під час малювання можна запропонувати дітям різноманітні нетрадиційні матеріали, за допомогою яких дитина може оволодівати нетрадиційними техніками малювання долонями, гребінцем, виделкою тощо. Під час виготовлення аплікацій діти старшого дошкільного віку оволодівають силуетним, симетричним, багат шаровим вирізуванням, а також техніками обривання та плетіння. За бажанням вони можуть комбінувати різні техніки аплікації. Ліплення на початкових етапах навчання зазвичай відбувається з натури. У старшій групі повний показ прийомів ліплення здебільшого не застосовується, оскільки діти цього віку вже мають відповідні знання та навички й потребують ознайомлення лише з новими способами зображення. Також дітям цього віку доцільно пропонувати ліплення за уявленням, що сприяє розвитку самостійності у використанні різноманітних способів ліплення. Важливе значення для дітей має бесіда-аналіз виконаних робіт наприкінці заняття, що може проводитись у різних формах: діти відповідають на запитання вихователя з місць; вихователь викликає окремих дітей; вихователь і діти стоять біля спеціального столу з розміщеними виробами, розглядають та аналізують їх тощо (Образотворча діяльність..., 2021).

Третя педагогічна умова спрямована на формування продуктивного компоненту художньо-творчої компетентності дітей старшого дошкільного віку. Продуктивно-творчий аспект надзвичайно важливий для розвитку дитячої образотворчої діяльності. Адже, як наголошують фахівці, мистецька діяльність не потребує фабрикування робіт «під копірку», тож вихователю слід всіляко спонукати дітей до створення унікальних образів, заохочувати їх передавати в художній

творчості свої враження, думки та почуття. Разом із тим, дитину треба завжди підтримувати і за потреби допомагати.

У програмі художньо-естетичного розвитку дітей «Радість творчості» зазначено, що на розвиток дитячої художньої творчості суттєво впливають різноманітні методи та прийоми, зокрема: розгляд та милування творами мистецтва із застосуванням прийомів розпізнавання картини та її автора; «оживлення картини», «входження в картину» тощо; робота з різноманітними природними матеріалами; проведення з дітьми фасилітованих бесід (без застосування простих навідних запитань, які гальмують у дитини розвиток творчої уяви та прояви рефлексії) (Програма..., 2013, с. 45-46).

Також для творчого розвитку дітей фахівці радять: створювати на заняттях невимущену творчу атмосферу, вільну від критики та зайвих обмежень; мотивувати дітей до художньо-творчої діяльності, застосовуючи дидактичні ігри, психогімнастику, емоційні вправи тощо; плекати й стимулювати дітях відчуття творчого піднесення, яке має бути важливою умовою для художньо-творчої діяльності; уникати звичайного, стереотипного показу зразків, методів і прийомів зображення певних об'єктів; надавати дітям різноманітні матеріали та можливості вільно та творчо експериментувати з ними; застосовувати інтеграцію образотворчого мистецтва з літературою, музикою тощо; використовувати музичний супровід під час праці; позитивно оцінювати будь-яку дитячу роботу, підкреслювати її оригінальність і неповторність; бути для дітей партнером і товаришем, який підтримує її та надихне кожну дитину на творчість і позитивний результат.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Отже, в контексті дослідження художньо-творчу компетентність дитини старшого дошкільного віку визначено як набуту особистісну якість, що виявляється в здатності дитини практично і творчо реалізовувати свій художній потенціал на основі здобутих у процесі мистецької освіти знань, умінь, навичок і досвіду художньої діяльності. Визначено, що художньо-творча компетентність може виявлятися у будь-якій мистецькій діяльності. Зважаючи на специфіку образотворчої діяльності, виділено мотиваційний, репродуктивний і продуктивний компоненти художньо-творчої компетентності дитини старшого дошкільного віку.

Педагогічні умови формування художньо-творчої компетентності дітей старшого дошкільного віку в образотворчій діяльності трактовано як комплекс спеціально створених обставин, які

позитивно впливатимуть на формування зазначеної якості дітей у процесі їх занять образотворчим мистецтвом.

Виокремлено такі педагогічні умови: 1) розвиток у дітей позитивних мотивів і застосування різноманітних стимулів образотворчої діяльності; 2) формування відповідного віку комплексу знань, умінь і навичок в традиційних і нетрадиційних видах образотворчої діяльності; 3) активізація творчої діяльності дітей в різних видах образотворчого мистецтва.

Перспективними вважаємо подальші наукові розвідки щодо розроблення методик і технологій формування зазначеної якості дітей в закладах дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Базовий компонент дошкільної освіти (2021). Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. URL: <https://ezavdnz.mcfр.ua/867851> (*Basic component of preschool education* (2021). New edition and tips for organizing the educational process. URL: <https://ezavdnz.mcfр.ua/867851>).
- Бібік, Н. В. (2008). Компетентність у навчанні. *Енциклопедія освіти*. Київ: Юрінком Інтер, 408-409 (Bibik, N.V. (2008). Competence in learning. *Encyclopedia of Education*. Kyiv: Yurinkom Inter, 408-409).
- Білан, О. І. (2017). *Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля»*. Тернопіль: Мандрівець. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdoskillja_2017.pdf (Bilan, O. I. (2017). *Preschool child development program «Ukrainian Kindergarten»*. Ternopil: Mandrivets. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdoskillja_2017.pdf).
- Івершинь, А. Г. (2019). Художньо-творча компетентність майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти як педагогічна проблема. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 69, 78-83. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/27969> (Ivershyn, A. G. (2019). Artistic and creative competence of future educators of preschool education institutions as a pedagogical problem. *The scientific journal of the M.P. Dragomanov NPU. Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects*. 69, 78-83. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/27969>).
- Калуська, Л. В. (2023). *Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник»*. Тернопіль: Мандрівець. (Kaluska, L. V. (2023). *Comprehensive program of development, education and upbringing of preschool children «Sunflower»*. Ternopil: Mandrivets).
- Лобова, О. В., Сбруєва, А. А., Бойченко, М. А. (2020). Формування культурної компетентності школярів у процесі мистецької освіти в «Новій українській школі». *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 3-4 (97-98)*, 266-276 (Lobova, O. V., Sbruieva, A. A., Boychenko, M. A. (2020). Formation of cultural competence of schoolchildren in the process of art education in the «New Ukrainian School». *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies, 3-4 (97-98)*, 266-276).

- Образотворча діяльність в закладах дошкільної освіти (2021). URL: <https://vseosvita.ua/library/obrazotvorca-dialnist-v-zdo-386638.html> (Art activity in preschool education institutions (2021). URL: <https://vseosvita.ua/library/obrazotvorca-dialnist-v-zdo-386638.html>)
- Освітній напрям «Дитина у світі мистецтва» (2021). URL: <https://ezavdnz.mcfр.ua/867853#:~:text> (Educational direction "A child in the world of art" (2021). URL: <https://ezavdnz.mcfр.ua/867853#:~:text>).
- Пічкур, М. О. (2012). Оволодіння засобами композиції – об'єктивна передумова формування художньо-творчої компетентності майбутнього дизайнера. *Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи*, 86–89. (Pichkur, M. O. (2012). Mastering the means of composition is an objective prerequisite for the formation of the artistic and creative competence of a future designer. *Theoretical and methodological aspects of art education: achievements, problems and prospects*, 86–89).
- Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «Радість творчості» (2013). Тернопіль: Мандрівець. (*The program of artistic and aesthetic development of children of early and preschool age «Joy of creativity»* (2013). Ternopil: Mandrivets).
- Семенова, О. В. Сутність поняття «художньо-творча компетентність» майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. URL: file:///D:/Desktop/Sutnist_ponatta_xudosno-tvorcha_kompetentnist.pdf (Semenova, O. V. The essence of the concept of "artistic and creative competence" of the future teacher of fine arts. URL: file:///D:/Desktop/Sutnist_ponatta_xudosno-tvorcha_kompetentnist.pdf).

SUMMARY

Olga Lobova, Veronika Botuzova. Artistic and creative competence and pedagogical conditions of its formation in older preschool children.

The article analyzes the essence of an individual's artistic and creative competence; the features, structure and pedagogical conditions of its formation in children of older preschool age are determined.

The artistic and creative competence of a child of older preschool age is defined as an acquired personal quality, which is manifested in the child's ability to practically and creatively realize his artistic potential based on the knowledge, abilities, skills and experience of artistic activity acquired in the process of art education.

It was determined that artistic and creative competence can be manifested in any artistic activity (musical, visual, theatrical, choreographic, etc.). The following components of the artistic and creative competence of a child of older preschool age are highlighted:

1) the motivational component, which covers various aspects of motivation, children's interest and enthusiasm for artistic activities, receiving emotional pleasure from one's own artistic creativity;

2) the reproductive component, which includes the amount of knowledge, abilities and skills in the field of art and relevant artistic activity appropriate to the age and requirements of current child development programs;

3) productive component, which involves the creative implementation of the knowledge, skills and abilities acquired by the child in the field of art, as well as the acquired experience and artistic potential of the child in various artistic activities.

Pedagogical conditions for the formation of artistic and creative competence of older preschool children in visual arts are interpreted as a complex of specially created

circumstances that will have a positive effect on the formation of the specified quality of children in the process of their activities in visual arts.

The following pedagogical conditions are highlighted: 1) the development of positive motives in children and the use of various stimuli for artistic activity; 2) formation of an age-appropriate complex of knowledge, abilities and skills in traditional and non-traditional types of artistic activity; 3) activation of children's creative activity in various types of visual arts. The first condition is aimed at forming the motivational, the second – reproductive, and the third – productive component of artistic and creative competence.

Key words: *art education, artistic and creative competence of the individual, structure, pedagogical conditions of formation, artistic training of teachers, children of older preschool age, preschool education institutions.*

УДК 372.862

Сергій Петренко

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ORCID ID 0000-0002-3089-6499

DOI 10.24139/2312-5993/2024.03/096-104

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ РОБОТІ ЗА КОМП'ЮТЕРОМ

У статті розглядається проблема формування здоров'язберезувальної компетентності учнів під час роботи за комп'ютерами. Проводиться аналіз структури поняття «здоров'я». Розглядаються характеристики компонентів. Аналізуються взаємозв'язки між ними. Проводиться аналіз впливу фізичної, психічної і моральної компонент на загальний стан здоров'я. Аналізуються фактори, які впливають на стан здоров'я учнів під час роботи за комп'ютером. Детально розглядається вплив кожного з факторів на здоров'я учнів. Представлено рекомендації по зменшенню впливів цих факторів.

Ключові слова: *здоров'язберезувальна компетентність, освітній процес, робота за комп'ютером, фізичне здоров'я, психічне здоров'я, моральне здоров'я, повноцінне здоров'я.*

Постановка проблеми. Останні декілька років кардинально змінили освітній процес у школах України. Учні перемістилися із шкільних класів за комп'ютери і телефони. Нові реалії загострили проблеми збереження здоров'я учнів. Карантини та воєнний стан різко зменшили кількість рухової активності. До того ж нікуди не поділися «традиційні» фактори впливу на здоров'я: шкідливі звички, екологічні проблеми тощо. Усе це негативно впливає на здоров'я нації в цілому і підростаючих поколінь насамперед. Усе це показує, що на сьогоdnішньому етапі суспільних відносин, стоїть гостра проблема забезпечення і формування здоров'язберезувальної компетентності всіх верств населення, і особливо дітей шкільного віку.